

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח

יג' כסלו תשפ"ה

הפטרה: חזון עובדיה
ברכת הלבנה

יציאת שבת ר"ת: 17:36
גיליון 893

יציאת השבת:

17:16

ירושלים: 17:17

כניסת השבת:

16:04

ירושלים: 16:01

לא בורחים - נלחמים!

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

זוכה פרס ישראל - אביהו מדינה בשירו המפורסם "עקב התמים" כותב: "ברח לו יעקב מפני עשיו", האם באמת היה יעקב כה תמים? היתכן שגם עשיו ברח מיעקב? אכן, אמו רבקה מצווה את יעקב (כה, מז): "ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה". ערב המפגש עם אחיו, לאחר יותר מעשרים שנה שלא ראהו היה יעקב פוחד ומיצר, שמא יהרגו ושמא יהרג. האם נוכל להעלות על דעתנו אפשרות שעשיו ברח מפני יעקב?

בפרשתנו יש פסוק כזה! וכך מפורש בפרשה (לו, ו): "ויקח עשיו את נשיו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו ואת מקנהו ואת כל בהמתו ואת כל קנינו אשר רכש בארץ כנען ויילך אל ארץ מפני יעקב אחיו". וברש"י פירש: "וילך אל ארץ - לגור באשר ימצא". ויסוד פירושו הקדוש, שלא כתוב לאיזו ארץ ולא כתוב אל הארץ, אלא לארץ. משל למה הדבר דומה? לאדם העוזב את הדירה השכורה שגר בה, קודם שמצא דירה אחרת לעבור אליה. יוצא ועובר "לגור באשר ימצא". כך עשיו בורח מפני יעקב! מדוע? יעקב הרי לא איים על עשיו, להיפך הוא עוד שלח לו מנחה! למה עשיו בורח מארץ כנען?

התשובה היא, כיון שיעקב הגיע לארץ בדעה נחושה - זו ארצי! פה אשב כי איזויה! כאשר יעקב מגיע בנחישות מתוך הבנה שזו ארצו, עשיו מסתלק, גם אם הוא תולה את עזיבתו בעניינים מסחריים: "כי היה רכושם רב משבת יחידיו". וכידוע הרש"י הראשון על התורה: "לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום - 'כֹּחַ מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ לֵאמֹר לָקַח נַחֲלַת גוֹיִם' (תהילים קיא), שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". בהחלט יש פה אמירה גם לימנו, אנו נלחמים על הארץ במלוא עוזנו, בזמן שכל אחינו ידעו ויפנימו כי זו ארצנו הבלעדית שנתנה לנו על ידי בורא עולם, גם אחרים יבינו זאת.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

מה עושים עם האו"ם ובית הדין בהאג?

רוב אומות העולם מגנות את ישראל על אף ההתקפה האכזרית שהפגיעה אותנו, איך צריך להתייחס אליהם? לדעת רבותינו פרשת וישלח היא פרשת היסוד של היחס בין עם ישראל לאומות העולם וכדברי רבי יהונתן: "כל מי שרוצה לרצות ולפייס מלך או שלטון ואינו יודע דרכם ומכסיסיהם יניח פרשה זו לפניו".

בין יעקב לעשיו

לאחר עשרים שנה של יעקב בחרן הוא חוזר לארץ כנען לאביו. בדרך יצטרך להיפגש עם אחיו עשיו. יעקב עדיין זוכר את דברי עשיו אחיו (כו, מא): "יקרבו ימי אבל אבי, ואהרגה את יעקב אחי". ולפיכך הוא מכין את עצמו לפגישה זו. גם על רבי יהודה הנשיא, הוא רבי – רבן של כל ישראל מסופר במדרש (בראשית רבה פרשה עח) שבשעה שהלך להיפגש עם ראשי המלכות הרומית, היה מעיין בפרשת "וישלח". וכך גם מייעץ רבי יהונתן: "כל מי שרוצה לרצות ולפייס מלך או שלטון ואינו יודע דרכם ומכסיסיהם יניח פרשה זו לפניו".

מסתבר שבמשך כל השנים נצרכו פרנסי האומה לעיין בפרשה זו. היום אולי יותר מתמיד, צריכים אנו לעיין בפרשה זו כדי לדעת באיזו דרך נלך, האם הסכמי אוסלו הם הפתרון לסכסוך הערבי ישראלי או שמא הבנות ז'נבה? אולי עמידה ללא כל פשרה ואולי ישנה דרך אחרת? הבה נעיין יחדיו בפרשה.

הכנות לדורון, תפילה ומלחמה

ראשית, יעקב בודק את השטח בשולחו מלאכים לעשיו אחיו, ואולם אלו משיבים לו: "באנו אל אחיך אל עשיו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו". כששמע יעקב את תשובתם, שעשיו נשאר עשיו וכוונותיו אינן טהורות, אלא וארבע מאות איש עמו – פניו למלחמה, הוא מתירא, אך יראתו זו אינה משתקת אותו, אלא הוא פועל בשלושה אופנים:

יעקב מתפלל לבורא עולם "הצילני נא מיד אחי, מיד עשיו". ואולם הוא אינו מסתפק בתפילה אלא מכין עצמו לדורון (למתנה) ולמלחמה. הוא שולח לאחיו מתנה גדולה של צאן ובקר, יעקב גם דואג לשים רווח בין העדרים כדי להשביע עינו של אותו רשע.

ואולם מתוך חששו הגדול שמא לא יתפייס עשיו, הוא מחלק את מחנהו לשניים ומצייד את המחנה בכלי מלחמה. על פי המדרש עשה זאת יעקב בו זמנית: "צייד את ילדיו בכלי זין, כלי מלחמה) מבפנים, והלבישם לבנים מבחוץ". הושטת ידו של יעקב לשלום לא מנעה ממנו להחביא חרב מתחת בגדיו, לעת הצורך.

על מה אפשר לוותר ועל מה צריך לעמוד

נשים לב כי מנחתו של יעקב לא כללה דבר ממה שהווה את המחלוקת בינו לבין עשיו: הבכורה והברכות. יעקב רק נותן מתנות של צאן ובקר. הוא אינו מוותר על הברכות, אם כי מזכיר כבודך אגב שהברכות לא נתקיימו.

שור וחמור - "ויהי לי שור וחמור" - אבא אמר לי מטל השמים ומשמני הארץ, זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ (רש"י). ואולם, ממשיך יעקב ואומר (לג, יא): "קח נא את ברכתי אשר הובאת לך". אף על פי שלא נתן כי הוא זה מברכותיו של אביו, אלא רק מן הבקר ומן הצאן. יעקב אבינו רומז לנו, כי אל לנו לוותר על ערכי היסוד שלנו כדי להתפייס עם אויבנו.

מעניין שגם אליעזר עבד אברהם בהגיעו לרבקה נותן לה נזם זהב ושני צמידים זהב ובהמשך (כד, נג) נתן לרבקה כלי כסף וכלי זהב ובגדים, בעוד שלאחיה ולאמה נתן מגדנות (פירות של ארץ ישראל). והטעם, שאת רבקה לקח אתו ליצחק ולכן ההשקעה חזרה לביתה. אך לאחיה ולאמה נתן רק מגדנות שהוא דבר כלה ואבד מן העולם.

פתרון ארוך טווח - ופתרון בלתי צפוי

לשאלה האם ישנו פתרון לסכסוך ההיסטורי הזה? מתוך הפרשה עולה, כי בסופו של דבר אין הסכם של קבע טוב יותר מאשר ההיפרדות, גם היא נעשית בדרך דיפלומטית כפי שאומר יעקב לעשיו (לג, יג-ט): "אדוני יודע כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי, ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן, יעבור נא אדוני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים, עד אשר אבוא אל אדוני שעירה".

יעקב מוצא סיבה שלא להצטרף למסעו של עשיו, גם אם זה בכפיפת קומה רגעית, 'הילדים רכים'... ואולם יעקב אבינו מלמדנו מוסר גדול: לא צריך לפתור את כל הבעיות שישנם - כאן ועכשיו! אפשר לדחות למחר, ויש מחר למחר, וכדברי רש"י: "הרחיב לו הדרך... אמר אם דעתו לעשות לי רעה ימתין עד בואי אצלו... והוא לא הלך. ואימתי ילך? בימי המשיח. שנאמר: 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו'". הסדר ביניים כזה, של אי-לוחמה ושקט יכולים להתקיים אלפי שנים, רק בבוא המשיח נגיע להסדר של קבע מתוך עמדת כח, לשפוט את הר עשיו. ואולם במלחמה שנכפתה עלינו לפני קצת יותר משנה, יתכן ונוצרה הזדמנות, לאחר שחיסלנו את כל ההנהגה של אויבנו ורבים מן המחבלים. יתכן ובוהו אנו מתקרבים למימוש חזון אחרית הימים אליו יחלנו שהתקיים בנו בע"ה הכתוב, כפי שהוא מובא בהפטרה של פרשתנו בפיו של הנביא עובדיה: 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו' - "והייתה לה' המלוכה".

הלכות שמירת הנפש

א. כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצוות עשה להסירו ולהישמר ולהזהר בדבר יפה שנאמר: "הישמר לך ושמור נפשך". ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאים לידי סכנה, ביטל מצות עשה ועבר על "לא תשים דמים". (רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש, פרק יא' הלכה ד').

ב. הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות וכל העובר עליהן ואמר: 'הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד על כך', מכין אותו מכת מרדות: (רמב"ם שם, הלכה ה'. מכת מרדות היו מכין בעבר, בזמן שבית הדין היו מוסמים לכך).

ג. כתוב בתורה "וחי בהם" ודרשו חז"ל: "וחי בהם ולא שימות בהם", (יומא פה, ב'). ומכאן למדו חכמים שמוותר לעבור על כל המצוות ואפילו לחלל שבת כדי להציל נפש אחת מישראל. אמרו חכמים: חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה.

ד. אדם ההולך בדרכים, חייב לחצות את הכביש בזהירות, ובכך הוא מקיים מצווה מן התורה. ואם הוא חוצה את הכביש שלא בזהירות, הרי הוא עובר על מצוות לא תעשה: "השמור לך", ועל לאו של: "ונשמרתם מאוד לנפשותכם". כל הוצאה כספית שאדם מוציא לצורך שמירת הנפש היא מצוה. (פלא יועץ, ערך שמירה).

ה. אדם המניח מכשול ברשות הרבים עובר לאו: "לפני עיוור לא תיתן מכשול", ועל: "ארור משגה עיוור בדרך". לדוגמא: אדם המניח תיק במקום שיכולים להיתקל בו ולהיפגע. הגורם צער לחברו צריך לבקש ממנו מחילה, ואפילו יום הכיפורים ותשובה לא מכפרים לו עד שירצה את חברו.

ו. אסור לאדם להכניס את עצמו לסכנה בכביש, ולכאורה לסמוך על כך שהקב"ה יציל אותו, כיוון שזה במקום שהסכנה מצויה, חובה עליו להזהר. חובה לשמור על כל תקנות התנועה והשימוש בדרכים, כיוון שהם נועדו לטובת הציבור והוכח שהן מסייעות לשמירת הנפש.

ז. חובה לחצות כמעבר חצייה וגם אז יתבונן שאין רכבים מתקרבים, ולא יסיח דעתו לדברים אחרים ואפילו לדברי תורה. אסור לחצות כביש ברמזור אדום גם כאשר אין רכבים בסביבה, ואפילו בדרך לשיעור או לתפילה. אסור לחצות בין רכבים חונים, כיוון שהם מסתירים את הכביש וגם הנהגים אינם מבחינים באדם החוצה.

ח. יש להזהר מאוד בחציית הכביש בערב שבת, כיוון שאז הנהגים ממהרים והיא שעת סכנה. היזהר ביותר, שלא ללכת על הכביש בערב שבת לאחר הצפירה, כיוון שיש נהגים שנוסעים בשעה זו על הכביש בצורה מסוכנת אף יותר מן הרגיל.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ב יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לחפצות: ציפורה וירושלם לוי. שרה בת שמחה. בנימין יהודה. עור בן עישה. תקוה בת עווה. אלונה בת ג'אן. אסנת בת דובא. מול בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. רחאל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זארה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן בן מילל. דוד ביטון ד"ר. **לסות:** יוסף ושריי' בן דוד ד"ר. **להחזרת נעדרים צה"ל ושבויים ובהם:** אורון שאול, הדר גולדמן, גיא חבר, רון אדן, יהודה כין, צבי פלדמן. וכל החתומים והשבויים בעזה!

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מ אליהו. הרב אברהם צוקרמן. רבי מסעור מלל. רבי יצחק שושן. רבי עקיב שושן. זשה וזשה. סופר מנחם. יצחק דרעי. מקסים חיים דרעי. נדיר נחום. ישראל אברהם סני. שלמה בן מרים. יצחק ונעמים אסאם. אורן מועלם. אליהו טייטל. דוד גורסברג. מירי פולק. מרים קדושים. נעום דמיר. סימנאב משה יהודה. יצחק זקן בן סוליקה. נעים משה. אמנון נסים וסוליקה שושן. אילס טובול. פרידה שמעון. יפה גורי. זשה קלון. סימנאב רבנו. ליט שבת משה נסיה. חנה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. תדירצה וזגון. אסתר ועבר נחום. דניאל אלמליח. מנחם דלוי. דוד טובול. מיכל עזר. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאה אסטרונ. אליהו אדרי. עווה עמוס. רות יעקב. חיה בת לוי. זשה ויוסף שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעמיה בת מנודה. לאור רחמים. זק טל. עליה מועלם. עליה סני. שרה אוליאלי. דוד ופריחה סני. שמעון בן רחל. אברהם אדרי. יוסף אלקוב. מיסאל ועקני. חסיבה ששפטט. עישה דון. ברכה סופר. כמסיה דרעי. רפי עשור. איתי זפרני. מעיין וסדר עשור. כמסיה סני. מרים בת רחל. טאה סני. אילה שחר. אורטל מבורך. יצחק ושמחה אילון. אורי יצחק אילון ד"ר. יצחק בן פנעה ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנור, שושנה רוז, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאה ציטרון ז"ל.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה